

Nieuwsbrief

Programma Aanpak jeugdcriminaliteit

Jaargang 2, editie 2 (april 2009)

Inhoud

• Congres: Robert Barnoski	1
• Congres: workshops	3
• Devies programmamanager	4
• Prokid getest	6
• Stelling	8
• Nieuws en publicaties	9
• Nazorg Pij-jongeren	11
• Column	12

Keynote speaker Robert Barnoski 'Albayrak is uitstekend op de hoogte'

Begin februari vond in Ede een congres plaats over de persoonsgerichte aanpak van jeugdige delinquenten. Staatssecretaris Albayrak benadrukte hier het belang van de persoonsgerichte aanpak. Een van de belangrijkste sprekers was Robert Barnoski, van het *Washington State Institute for Public Policy*. Een echte autoriteit die dertig jaar onderzoek deed naar de effectiviteit van gedragsinterventies en aan de wieg stond van het *Washington State Juvenile Court Assessment*.

Albayrak gaf in haar toespraak aan dat het aantal jeugdigen dat na een straf of maatregel terugvalt in crimineel gedrag nog steeds hoog is. Ruim vier van de tien jongeren komen binnen twee jaar opnieuw met Justitie in aanraking. Voor jongeren die in een justitiële jeugdinrichting hebben gezeten, is dit zelfs ruim de helft. Bij het streven de recidive onder jeugdige criminelen terug te dringen speelt de persoonsgerichte aanpak een belangrijke rol. Om deze aanpak tot een succes te maken, wordt gewerkt aan een set erkende, bewezen effectieve gedragsinterventies. Minstens zo belangrijk is echter een goed diagnose-instrumentarium dat de jongere koppelt aan de voor hem of haar meest geschikte gedragsinterventie. Een mismatch kan de kans op recidive zelfs verhogen.

Effectieve gedragsinterventies en het diagnose-instrumentarium stonden centraal tijdens de conferentie 'Persoonsgerichte Aanpak van Jeugdige Delinquenten'. Onder leiding van Ruben Maes spraken de circa 230 deelnemers – kinderrechtvaarders, onderzoekers en medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming, jeugdzorg, jeugdreclassering, justitiële jeugdinrichtingen, politie, Halt, het Openbaar Ministerie – over de stand van zaken en de uitdagingen voor de komende jaren.

De conferentie werd geopend door staatssecretaris Albayrak. Zij maakte bekend dat gedragsinterventies die in strafrechtelijk kader worden ingezet (bijvoorbeeld als taakstraf of binnen een justitiële jeugdinrichting) straks alleen nog mogen worden gekozen uit een 'menukaart' met circa twintig erkende interventies. Alleen programma's die de strenge selectie door de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie doorstaan, mogen blijven.

Goede match

Na de presentatie van Albayrak was het de beurt aan dr. Robert Barnoski. Hij benadrukte dat de effectiviteit van een gedragsinterventie niet 'absoluut' is. Voorwaarde is dat er sprake is van een goede 'match' tussen de jongere en de interventie.

Barnoski is een autoriteit op het gebied van jeugdcriminaliteit en jarenlang betrokken geweest bij de ontwikkeling van gedragsprogramma's en een diagnose-instrumentarium voor jongeren. Wat vindt hij van de Nederlandse aanpak? En: waar moeten we bij de uitvoering vooral op letten?

Waar ligt het zwaartepunt in uw onderzoek?

"Het grootste gedeelte van mijn wetenschappelijke carrière heb ik doorgebracht in het strafrecht, voor volwassenen en jongeren. Mijn specialiteit is het beoordelen en evalueren van interventies via statistische analyse."

Wat vond u van het congres?

"Ik vond de kwaliteit van de presentaties uitstekend. Ik was vooral onder de indruk van jullie staatssecretaris Albayrak. Ze is

Robert Barnoski: 'In Nederland ondersteunen leidinggevenden de aanpak en zijn de professionals die het werk doen erg gemotiveerd'.

uitstekend op de hoogte van de voordelen van *evidence based interventies*. Leiderschap is essentieel om verandering door te kunnen voeren."

Wat vindt u het meest opvallend aan de Nederlandse aanpak?

"Opvallend vind ik dat leidinggevenden de aanpak ondersteunen en professionals die het werk moeten doen erg gemotiveerd zijn. Opvallend is ook de grondigheid van het evaluatieproces van interventies."

Hanteert men in Washington een soortgelijke aanpak? Wat zijn de verschillen?

"De aanpak is zo ongeveer hetzelfde. De Nederlandse situatie is wel gecompliceerder omdat bepaalde interventies die gesteund worden door onderzoek al in gebruik zijn. Die moet je allemaal opnieuw testen. In Washington konden we met een nagenoeg schone lei beginnen."

Zijn er aspecten in de Nederlandse aanpak die u verrassen?

"Ik ben verbaasd over de grote hoeveelheid onderzoek die al is verricht, over de grondigheid waarmee dat is gedaan, over het feit dat jullie over onderzoeksbureaus en kennisinstituten beschikken die de

kwaliteit kunnen garanderen, en over het feit dat het een nationale inspanning is."

Zijn er aspecten die u minder sterk vindt?

"Het kan lastig worden en veel tijd kosten om alle programma's te evalueren die claimen *evidence based* te zijn."

Wat vindt u van het diagnostisch instrumentarium?

"Het is essentieel om over een diagnostisch instrumentarium te beschikken dat onderscheid maakt tussen een hoog en een laag risico op recidive en dat risico- en beschermende factoren vaststelt. Op basis van die factoren kun je vaststellen wat het meest geschikte programma is. Na afloop van de interventie kun je kijken wat er veranderd is in die factoren en hoe dat heeft bijgedragen aan een reductie van het recidiverisico. Bij de doorontwikkeling van het diagnostisch instrumentarium dat Nederland wil gebruiken is goed gekeken naar het *Washington State Juvenile Court Assessment*, dat wij enkele jaren geleden hebben ontwikkeld."

Werkt zo'n instrumentarium? Is daar wetenschappelijk bewijs voor?

“Ja, in de Verenigde Staten werkt het. Ook in Nederland zijn er inmiddels onderzoeksresultaten die dat aantonen.”

Waarom is het zo belangrijk om het aantal interventies te beperken?

“Wil je *evidence based* programma's aanbieden, dan heb je een infrastructuur voor training en monitoring nodig. Hoe meer programma's, des te groter de infrastructuur. Dat kan allemaal nog zolang elk programma is ontworpen om unieke risicofactoren aan te pakken. Maar als meerdere programma's dezelfde factoren aanpakken, dan verspil je energie en maak je het moeilijker om de kwaliteit te handhaven. Bovendien maakt een ruime keuze het lastiger om te bepalen welk programma het meest geschikt is. Het doel is kwalitatief hoogstaande programma's die aansluiten bij risicoprofielen van de populatie. Innovatie vindt plaats door systematisch te onderzoeken hoe die programma's verbeterd kunnen worden en hoe ze aangepast kunnen worden aan unieke subpopulaties.”

Heeft u nog tips voor de mensen die het in de praktijk moeten doen?

“Ik zou zeggen, verdiep je in de interventies. Lees er zo veel mogelijk over.”

Staat of valt het resultaat niet met de mensen die het uitvoeren?

“Natuurlijk, dat zijn de mensen die het echte werk doen. Hun steun is absoluut noodzakelijk.”

Aan het eind van de conferentie werd Robert Barnoski gevraagd hoe hij het vervolg in Nederland ziet. Hij gaf aan dat Washington State tien jaar geleden in de fase zat, waarin Nederland zich nu bevindt. Toch verwacht hij niet dat het in Nederland nog tien jaar zal duren voordat we even ver zijn. Barnoski verwacht dat we over twee jaar een heel eind zijn. Programmamanager Edward John Kitselaar gaf in zijn slotwoord aan dat de ketenpartners meer met elkaar moeten delen en hun activiteiten nog meer moeten meten. “Dan kunnen we over een paar jaar precies aangeven waar we staan.”

Resultaten workshops congres Persoonsgerichte Aanpak

Training cognitieve en sociale vaardigheden

In deze workshop stonden twee gedragsinterventies centraal om sociale en cognitieve vaardigheden te versterken: Tools4U en SOVA op maat. Hoe zit het met de toepasbaarheid van deze interventies?

Tools4U is een gedragsinterventie die in het kader van een extramuraal leertraject kan worden ingezet. De interventie is bedoeld voor jongeren in de leeftijdscategorie van 12-17 jaar, die één of meerdere delicten hebben gepleegd en een IQ hebben hoger dan 85.

Sociale Vaardigheden op maat is een training voor jongeren van 14-21 jaar in een residentiële setting. Het doel van de training is dat de jongeren zich beter kunnen handhaven in sociale situaties. De interventie maakt gebruik van een cognitieve gedragstherapeutische aanpak, met extra aandacht voor het motiveren en vergroten van het vertrouwen en geloof in eigen kunnen.

Tools4U en Sova op maat zijn prima interventies. Toch worden de adviezen van respectievelijk de Raad voor de Kinderbescherming en de JJI niet altijd gevolgd. Een officier van justitie bijvoorbeeld kan het advies naast zich neerleggen. De schotten in de keten zouden opgeruimd moeten worden; partijen zouden beter moeten samenwerken. Beide interventies zijn theoretische concepten, die in een concrete context moeten worden toegepast. Dat blijkt in de praktijk niet altijd even eenvoudig. Hoe krijg je in bijvoorbeeld Zeeland voldoende jongeren bij elkaar? Of: hoe zorg je ervoor dat je jongeren bij elkaar zet die elkaar positief beïnvloeden?

Workshop gedragsinterventies voor licht verstandelijk gehandicapten.

De workshop handelde over interventies met een fysiek of creatief karakter voor licht verstandelijk gehandicapten: psychomotorische therapie, drama, muziek, dans en beeldende vorming. Wat hebben deze interventies te bieden?

Deze therapieën kunnen inderdaad iets extra's bieden. Het beste is om ze als aanvulling op andere therapieën te gebruiken.

De therapieën zijn geschikt voor een brede doelgroep. De problemen waarop ze zich richten – negatief zelfbeeld, het onvermogen om met emoties om te gaan; een gebrek aan empathie in interacties; een vertekend beeld van wat anderen van je vinden – zijn vaak onderdeel van de problematiek.

De vraag is wel hoe je de therapieën in een ambulante setting kunt toepassen. Werken ze in een echte leefsituatie en wat is het effect? Ze worden nu vooral in instellingen toegepast.

Workshop jeugdreclasseringsbegeleiding

Met het handboek voor de jeugdreclassering, het diagnostisch instrumentarium en de erkende gedragsinterventies verandert er veel voor de jeugdreclassering. Er treedt een verschuiving op van hulpverlening (alles zelf blijven doen) naar coördinatie (meer uit handen geven) en begeleidende en controletaken.

ASSESSMENT: THE RIGHT KIDS FOR THE RIGHT PROGRAM

SO RAMON, YOU ROB, YOU MOLEST AND YOU DEAL?

COULD YOU PLEASE SHOW US?

Verdwijnt met de komst van de bewezen gedragsinterventies de begeleidende taak van de jeugdreclassering? De mensen van de jeugdreclassering waren van mening dat effectieve gedragsinterventies alleen niet voldoende zijn. Daarnaast en daarna moet er begeleiding door jeugdreclassering plaatsvinden.

Workshop gedragsbeïnvloedende maatregel

Hoeveel adviestrajecten hebben geleid tot een gedragsbeïnvloedende maatregel? In welke arrondissementen zijn afspraken gemaakt tussen de ketenpartners? Welke acties heeft het Ministerie van Justitie in gang gezet om invoering van de maatregel tot een succes te maken? In deze workshop stond de actuele stand van zaken rond de invoering van de gedragsbeïnvloedende maatregel centraal.

De informatiebehoefte was groot. Zo was het bijvoorbeeld niet voor iedereen duidelijk welke mogelijkheden de gedragsbeïnvloedende maatregel biedt, welke justitiële gedragsinterventies en vormen van zorg opgelegd kunnen worden. Ook werd aandacht besteed aan een aantal knelpunten. De belangrijkste:

- 1) Er is onduidelijkheid over de doelgroep die hiervoor in aanmerking kan komen. Het project is gestart met een impactanalyse om meer duidelijkheid te krijgen over de doelgroep en de omvang hiervan. De resultaten worden in augustus verwacht.
- 2) In een aantal regio's zijn gedragsinterventies niet tijdig beschikbaar. Het project is inmiddels gestart met de inkoop van vier gedragsinterventies (zie pagina 10). Dit zal ertoe leiden dat de interventies breed beschikbaar zijn voor de gedragsbeïnvloedende maatregel.

Het devies van een nieuwe programmamanager

‘Goed luisteren en aanpakken’

Van privaat naar publiek, van volwassenen naar jeugd en van uitvoering naar beleid. De nieuwe programmamanager Aanpak jeugdcriminaliteit Edward John Kitselaar maakte in zijn carrière grote stappen. Die loopbaan is nog relatief kort, maar zeer relevant. Op het gebied van reclassering deed hij in het veld veel ervaring op, die hem op het departement met beide benen op de grond houdt. “Wat zeg je? Nee, ik voel me nog geen ambtenaar...”

Kitselaar studeerde informatica en werkte tien jaar bij KPN. Maar het kriebelde. Hij wilde iets maatschappelijks doen. Via een headhunter kwam hij bij de reclassering in Den Haag, waar hij drie jaar als regiomanager werkte. Sinds 1 februari van dit jaar werkt hij als programmamanager Aanpak jeugdcriminaliteit bij het Ministerie van Justitie.

Aanpakken

De ontwikkeling van de reclassering in Nederland heeft al jaren zijn grote aandacht. “In de jaren 1970 zat dit werk vooral aan de zorgkant. Men kwam voor een belangrijke vraag te staan: meer controle uitoefenen of een zorgprogramma aanbieden. Er kwam een tendens naar meer controle en registreren. Maar ook dat was niet afdoende. Je ziet nu de overgang naar meer controle in combinatie met zorg in de vorm van begeleiding. Ik vind dat een goede ontwikkeling.”

In zijn nieuwe functie ziet hij het als zijn eerste taak om kennis op te doen van de jeugdstrafrechtketen. “Ik wil weten wat er beter kan. De vraag is in welke mate de bureaucratie de uitvoering vertraagt. Wachten we op een paraaf of gaan we aan de slag? Ik ben van het aanpakken. Als je bureaucratie negeert, is het risico veel minder groot dan wanneer je geen acht slaat op maatschappelijke gevolgen.”

Edward John Kitselaar: ‘Ik wil weten wat er beter kan.’

Meer schakels

Kitselaar maakte niet alleen de stap van uitvoering naar beleid, maar ook van volwassenen naar jeugd. Weet hij voldoende over deze specifieke doelgroep? “Nou, ik heb wel ervaring met wat wij in de regio ‘jong volwassenen’ noemen. Dat is de categorie 18 tot 23 jaar. Bij jeugd krijg je te maken met andere gedragsproblematiek, zeker bij 12-minners. En je kunt veel meer doen in het gezin, dat is bij volwassenen natuurlijk niet zo.

Bij Jeugd heeft de keten meer schakels en zijn de interventies anders. Het is een gedifferentieerd landschap, met veel partijen, en de samenwerking is complexer. Probeer maar eens in zo’n landschap op de goede manier beleid te implementeren. Mijn stijl is vooral goed luisteren. Wat houdt alle betrokken partijen bezig? Ik zeg: probeer grip te kweken voor elkaars

standpunten en onderwerpen van te zware politieke lading te ontdoen.”

Frisse blik

De persoonsgebonden aanpak kan alvast op Kitselaars instemming rekenen. “Kijk naar de individuele situatie en handel daarnaar. Generalisatie leidt tot niets.” Een persoonsgebonden aanpak is wel een arbeidsintensieve aanpak. “Ja, maar door in deze manier van werken systeem te brengen, activiteiten goed op elkaar te laten aansluiten en informatievoorziening op orde te houden, neem je dat bezwaar weg. De uitvoerende partijen worden vaak gedreven door de waan van de dag. Het is de kunst om toch een plekje in hun agenda te krijgen. Een frisse blik houden, je blijven verbazen en die verbazing ook uiten, dat is mijn manier.”

Prokid getest in vier pilots

‘In het belang van het kind zo snel mogelijk invoeren...’

Prokid is een initiatief van de politieregio Gelderland-Midden, bedoeld om risicojongeren onder de twaalf vroeg op het spoor te komen en tijdig te helpen. Het kabinet wil dit systeem – dat in Arnhem zeer succesvol is gebleken – landelijk invoeren. Om er zeker van te zijn dat het goed werkt starten er pilots, in de politieregio’s Amsterdam-Amstelland, Hollands-Midden, Brabant Zuid-Oost en Gelderland-Midden.

Vanaf mei zullen de vier regio’s Prokid loslaten op 12-minners die de twaalf maanden daarvoor met de politie in aanraking zijn geweest. De maanden daarvoor worden benut om technische voorbereidingen te treffen. Zoals de installatie van een zoekstelsel waarmee gegevens uit de bedrijfsprocessensystemen van de politie opgespoord en gebundeld kunnen worden. De gegevens uit deze systemen vormen de basis voor Prokid.

Van rood naar wit

Prokid is een methodiek waarmee het risico op een (gewelddadige) criminele carrière kan worden vastgesteld, op basis van een indeling in vier risicocategorieën: wit, geel, oranje en rood. Heeft een jongere twee keer een ernstig delict gepleegd – brandstichting, geweld, een zedendelict, dierenkwelling – dan valt hij meteen in de hoogste risicocategorie, de categorie rood.

Jongeren met het stempel oranje hebben één keer een zwaar misdrijf begaan of zijn bijvoorbeeld minimaal vijf keer ingevoerd als verdachte. Jongeren krijgen het stempel geel als ze als vermist te boek

staan of minstens drie keer met de politie in aanraking zijn geweest, het maakt niet uit in welke hoedanigheid. Wit zijn de jongeren die minder dan drie keer met de politie in contact zijn geweest en die bijvoorbeeld getuige of slachtoffer zijn geweest van een ongeluk, diefstal of een slaande ruzie tussen hun ouders.

De gegevens over de 12-minner worden gekoppeld aan het huisadres. Hoe vaak is het adres ingevoerd als plaats delict en hoe vaak komen medebewoners voor in het politiestelsel, als verdachte of anderszins? De som van beide bepaalt de kleur. Voor rood ligt de grens bij dertig keer, voor oranje bij vijftien. Valt het huisadres minder zwaar uit dan de persoonlijke geschiedenis, dan verandert er niets. Maar woont een jongere met een witte of gele geschiedenis op een rood adres, dan schuift hij een categorie op.

Extra capaciteit?

Nol Meulendijks, projectleider Vroegtijdig Ingrijpen bij het Ministerie van Justitie: “Voordat we het systeem landelijk invoeren, moeten we weten of en zo ja hoeveel

extra capaciteit en kwaliteit er nodig is, bij de politie, bij de Bureaus Jeugdzorg, maatschappelijk werk, bij zorgaanbieders. Aanvankelijk kan Prokid ertoe leiden dat het aantal 12-minners dat geholpen moet worden toeneemt.”

Gerard Bunschoten van het Bureau Jeugdzorg Gelderland bevestigt dat: “Prokid heeft in Midden-Gelderland tot een toename van het aantal meldingen geleid. Wekelijks krijgen we zo’n zestig tot tachtig kinderen overgedragen uit Prokid, wat in 2008 heeft geleid tot een toename van 460 kinderen die besproken zijn. BJz heeft ongeveer 150 extra kinderen in zorg genomen die anders niet in beeld zouden zijn gekomen. De andere 210 gevallen waren of al bekend of niet ernstig genoeg. We hebben inmiddels een wachtlijst van twintig kinderen uit zorgmijdende multiprobleemgezinnen. Jeugdzorg heeft dan ook meer capaciteit nodig; in de orde van grootte van één of twee fte. Dat is eigenlijk niets als je bedenkt dat er nu veel meer risicokinderen in beeld komen die in een vroegtijdig stadium geholpen kunnen worden.”

Prokid brengt kinderen onder de aandacht die anders buiten beeld zouden zijn gebleven.

Capaciteit winnen

Lex Henzen, één van de ontwikkelaars van Prokid, denkt dat het met het extra beslag op de hulpverlening wel zal meevallen: "Prokid zorgt ervoor dat het aantal jongeren dat later (intensieve) hulp en begeleiding nodig heeft terugloopt; daar win je dus aan capaciteit. Bovendien zijn de Centra voor Jeugd en Gezin een aanvulling op de capaciteit van de Jeugdzorg. De kosten voor de doorverwijzing van nu zijn in ons korps nog geen fte, terwijl de maatschappelijke schade als je niets doet straks extreem hoger is."

"Toch zijn de pilots een prima idee, het is per slot van rekening niet niks om zo'n ingrijpende verandering landelijk in te voeren. De pilots kunnen ook duidelijk maken hoe de samenwerking met Jeugdzorg en andere hulpverleners vorm moet krijgen. Het beste is natuurlijk als Jeugdzorg en politie met elkaar rond de tafel gaan zitten en de jongeren die boven komen drijven bespreken. Ik heb er alle vertrouwen in dat het gaat lukken, maar ik kan me voorstellen dat een praktijktest nuttig is." De pilots zijn ook bedoeld om het systeem zelf verder te perfectioneren. "Er zit zo

hier en daar nog wat ruis in", zegt Henzen. "Het is nu bijvoorbeeld al bekend dat het systeem te veel punten toekent aan adressen in hoogbouw. Voor etage één van nr. 230 worden ook de contacten en delicten van 230 twee en drie hoog meegeteld. In het nieuwe landelijke systeem dat nu gebouwd wordt is dit er al weer uit. Tijdens de testfase mochten we het systeem niet veranderen of beter gezegd verbeteren. Nu wel. Zo kijken we welke kinderen met kleurcode 'wit', die zelf niets gedaan hebben, het slachtoffer zijn van (huiselijk) geweld. En dat zijn er bijzonder veel."

Zicht op problemen

Meulendijks: "Over een jaar zijn de weeffoutjes eruit, weten we wat we aan eventuele extra hulpvraag kunnen verwachten en hoe de samenwerking het beste ingericht kan worden. Wat mij betreft zouden we Prokid daarna zo snel mogelijk – al dan niet in fases – landelijk moeten invoeren. Ook als de hulpverlening nog niet op peil is. Prokid biedt in ieder geval zicht op de problemen. Doe je het niet, dan steek je je kop in het zand."

De stelling

We willen graag samen met u nadenken over manieren waarop we de jeugdcriminaliteit kunnen terugdringen.

In de vorige editie van deze nieuwsbrief vroegen we u te reageren op de stelling:

‘Voor een snel en consequent werkende jeugdketen moet nu worden begonnen met het aanbrengen van verbeteringen in de keteninformatievoorziening.’

Agnes Derksen, Projectleider MOgroep Jeugdzorg

“Keteninformatievoorziening moet de uitvoering ondersteunen en aansluiten op werk- en samenwerkingsprocessen. Doe je meer, dan kan dat leiden tot bureaucratie en/of meer informatie- en registratie-eisen. Voor een snel en consequent werkende jeugdketen blijft persoonlijke contact noodzakelijk en wenselijk. In de uitvoering moet gedacht worden in trajecten, samenwerken met andere professionals, waarbij de bereidheid om over de eigen schutting heen te kijken een belangrijk element is. Keteninformatie moet hierbij ondersteunend zijn, niet leidend.”

Paul Giesen, Regionaal Beleidsmedewerker Jeugd, Regiopolitie Brabant Zuid-Oost

“Vroegtijdig, snel en consequent ingrijpen is voornamelijk een informatiegestuurd proces. Het gezamenlijk vormen van beelden op basis van de juiste informatie maakt het mogelijk om de juiste (maatwerk)beslissingen te nemen. Alle partners moeten hun informatiehuishouding dan ook zo inrichten dat ze de juiste gegevens kunnen verstrekken. Helaas, er zijn partners die informatie niet vastleggen (bijvoorbeeld jongerenwerk) of delen, om welke reden dan ook (bijvoorbeeld om privacyredenen). Dat moet anders. Dus: nu beginnen onder het motto ‘je hoeft niet ziek te zijn om beter te worden’.”

De nieuwe stelling:

‘Er moet meer aandacht zijn voor jeugdgroepen binnen de aanpak van jeugdcriminaliteit.’

U kunt uw reactie mailen naar jeugdcriminaliteit@minjus.nl.

Nieuws en publicaties

Netwerk- en trajectberaden uitgerold

Vanaf april 2009 worden overal in het land netwerk- en trajectberaden gehouden. Ze zijn bedoeld om jongeren die instromen in een JJI te bespreken. Dat moet ertoe leiden dat er bij uitstroom voor alle jongeren een consistent nazorgplan ligt met heldere afspraken over wie wat doet.

Binnen één week na binnenkomst in de JJI wordt elke jongere besproken in een netwerkberaad. Binnen twee weken daarna volgt in de regio waar de jongere zijn vaste verblijfplaats heeft een eerste trajectberaad, waarbij ook de gemeente wordt betrokken.

De partijen in het trajectberaad formuleren gezamenlijk de overkoepelende doelen van het plan voor het gehele nazorgtraject voor de jeugdige. De Raad voor de Kinderbescherming bewaakt het totale traject.

De netwerk- en trajectberaden maken het mogelijk jeugdigen consistent te volgen en te begeleiden vanaf het moment van binnenkomst in een JJI tot aan de terugkeer in de maatschappij. Dat borgt de wederzijdse consultatie en informatieoverdracht tussen de partijen die bij nazorg betrokken zijn, óók bovenregionaal. Jongeren kunnen immers niet altijd in de eigen regio geplaatst worden.

Privacywegwijzer voor jeugdstrafrechtketen

Medewerkers uit de jeugdstrafrechtketen die meer willen weten over de omgang met de privacy van hun cliënten kunnen daarvoor de nieuwe privacywegwijzer raadplegen.

De wegwijzer jeugdstrafrechtketen is een product van het project 'Informatie Management in de Jeugdstrafrechtketen' en is ontwikkeld in samenwerking met de Helpdesk Privacy van het Ministerie van Justitie. Projectleider Toine van Oosterhout: "De wegwijzer brengt de complexe wet- en regelgeving in de jeugdstrafrechtketen in kaart. In het veld was veel onduidelijkheid of gegevensuitwisseling – en daarmee samenwerking – wel of niet is toegestaan. Privacy is niet zwart-wit, maar er zijn wel kaders te scheppen."

Antwoord op maat

De privacywegwijzer jeugdstrafrecht maakt per organisatie, in een aantal stappen, inzichtelijk onder welke voorwaarden er informatie met andere professionals gedeeld mag worden. Na het beantwoorden van enkele vragen, volgt een antwoord op maat. Gebruikers kunnen de uitkomst, inclusief een overzicht van de gemaakte keuzes, printen en aan het cliëntendossier toevoegen.

Het systeem is beslissingsondersteunend; het geeft uitleg over de regelgeving en over de vragen die de rechter heeft geformuleerd om tot een belangenafweging te komen. Het systeem is niet gebaseerd op individuele cliëntgegevens.

Kijk voor de privacywegwijzer jeugdstrafrechtketen en die voor de jeugdbescherming op www.privacywegwijzer.nl. Waar mogelijk wordt de wegwijzer ook via de intranetten van de ketenpartners aangeboden.

Meerdere organisaties, één oplossing

Zicht op ieder kind

Jeugdzorg keten
Jeugdstrafrecht keten
Jeugdbeschermings keten

door...

- Helpdesk privacy in de jeugdstrafrechtketen, www.privacywegwijzer.nl
- Aansluiting op het Elektronisch Berichten Verkeer
- Een landelijk casusoverleg ondersteunend systeem voor nazorg

en...

- Ontwikkeling van jeugdketenbrede informatiearchitectuur
- Digitaal aanbieden van het Proces Verbaal Minderjarige aan de hele keten
- Digitale toegang tot het Justitieel Documentatie Systeem en JDonline
- En meer...

Informatie delen in de jeugd (strafrecht) keten

De privacywegwijzer jeugdstrafrechtketen is op 26 februari officieel gelanceerd. Daarnaast is zowel een flyer als een informatieboekje over de privacywegwijzer beschikbaar. Wilt u deze ontvangen, stuur dan een e-mail aan eva.fickinger@rvdk.minjus.nl.

Nieuws en publicaties

Kennisfundament aanpak criminele Marokkaanse jongeren

Nederlandse jongeren van Marokkaanse herkomst zijn, naast onder meer jongeren van Antilliaanse herkomst, relatief sterk vertegenwoordigd in de criminaliteitscijfers. Vaak wordt er gewezen op kenmerken als sociaaleconomische achterstand of op culturele factoren die samenhangen met dit probleem. Dat er sprake is van samenhang tussen criminaliteit en bovengenoemde kenmerken zegt echter nog niet veel over een causale relatie tussen beide. Of door het beïnvloeden van deze factoren de criminaliteit daalt, is ook niet van tevoren duidelijk. Een bredere kennis over oorzaken van criminaliteit is kortom noodzakelijk.

Het WODC-rapport *Het kennisfundament t.b.v. de aanpak van criminele Marokkaanse jongeren* beoogt daar aan bij te dragen. Het rapport gaat over theorieën die ten grondslag liggen aan effectieve interventies, over mechanismen die zorgen dat interventies werken en over contexten waarbinnen die mechanismen al dan niet werkzaam zijn.

Tijdens de conferentie Grenzen stellen en Perspectief bieden op 19 februari is het rapport gepresenteerd. “Daar is gebleken dat gemeenten het zo snel mogelijk willen toepassen”, aldus Dick Brons, mederedacteur en senior

beleidsadviseur bij de directie Justitieel Jeugdbeleid van het ministerie van Justitie. Het kennisfundament, waarin veel wetenschappelijke theorie overzichtelijk bijeen gebracht wordt, biedt bouwstenen voor de ontwikkeling van beleid.

Brons, D. (red.), Hilhorst, N. (red.), Willemsen, F. (red.), *Het kennisfundament t.b.v. de aanpak van criminele Marokkaanse jongeren*, Den Haag (WODC reeks Cahiers 2008-04) 2008.

Het rapport is schriftelijk te bestellen bij WODC, Postbus 20301, 2500 EH Den Haag.

Inkoop gedragsinterventies voor de gedragsbeïnvloedende maatregel

Het niet tijdig beschikbaar zijn van passende gedragsinterventies is een belangrijke reden om geen gedragsmaatregel te adviseren, te vorderen of op te leggen. Dat geven de ketenpartners die betrokken zijn bij de gedragsmaatregel aan. Daarom wordt vanuit het programma Aanpak jeugdcriminaliteit voor de periode 2009 - 2010 ten behoeve van de invulling van de gedragsmaatregel een viertal gedragsinterventies ingekocht.

De vier gedragsinterventies worden voor 2010 alleen ingekocht als ze een erkenning of voorlopige erkenning verkrijgen van de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie. Het gaat om:

1. Multidimensional System Therapy (MST)
2. Functional Family Therapy (FFT)
3. Multi Dimensional Family Therapy (MDFT)
4. Nieuwe Perspectieven bij terugkeer (NPT)

Multi Dimensional Family Therapy (MDFT) is een gezinsinterventie voor jeugdige (delinquenten) en hun gezin. De therapie

is erop gericht het functioneren van de jongere en het gezin te verbeteren; in het gezin, maar ook op school of werk. MDFT zoekt vooral naar de sterke punten van de jongere en het gezin om deze te versterken.

Functional Family Therapy (FFT) kenmerkt zich door een systeemgerichte aanpak waarin het verbeteren van de onderlinge relaties in het gezin als oplossing wordt gezien voor het probleemgedrag van de betrokken jongere. Dit gebeurt door gemeenschappelijke uitdagingen voor de gezinsleden te zoeken ten aanzien van de problemen, zodat ieder gezinslid zich gewaardeerd en gerespecteerd voelt.

Multidimensional Treatment Foster Care (MTFC) is een alternatief voor een gesloten plaatsing in een inrichting en is gericht op het voorkomen van detentie en het terugdringen van recidive. De jeugdigen worden voor zes tot twaalf maanden bij getrainde opvoeders geplaatst. Zij leren nieuw gedrag aan door middel van een positief stimulerend punten- en niveausysteem en door op maat gesneden

gedragsinterventies. Parallel hieraan leert het oorspronkelijke gezin van de jeugdige positief gedrag te stimuleren en te bekrachtigen.

Nieuwe Perspectieven bij Terugkeer biedt hulp voor jongeren na vrijheidsbeneming. Het werkt op vrijwillige of gedwongen basis met jongeren van 16 tot en met 23 jaar van wie het delictgedrag samenhangt met antisociale denkpatronen, gedragsproblemen en vaardigheidstekorten. De terugkeer van de jongere uit een justitiële jeugdinrichting wordt door de interventiewerker intensief begeleid. Hij zet gedragsinterventies in de eigen context van de jongere in. Het programma begint als de jongere nog vastzit en duurt minimaal negen maanden.

Deze inkoop komt bovenop de uitbreiding van Multidimensional Treatment Foster Care (MTFC) tot dertig plaatsen en de extra leerstraffen die via de Raad voor de Kinderbescherming beschikbaar gesteld worden.

Helpt van de Pij-jongeren accepteert nazorg

Vanaf begin 2008 krijgen Pij-jongeren (Pij: plaatsing in een inrichting voor jeugdigen) vrijwillige nazorg aangeboden. Inmiddels zijn we twaalf maanden verder en kan de eerste balans worden opgemaakt. In het eerste jaar heeft 52 procent van de jongeren een vorm van nazorg geaccepteerd. Een goed resultaat, vindt projectleider Kiringe Olink.

Bijna tweehonderd jongeren die vorig jaar uitstroomden uit een jeugdinrichting kregen een concreet aanbod voor nazorg. “Een geweldige prestatie”, vindt Olink. “Denk aan alle afzonderlijke trajecten die in het hele land in beeld gebracht moesten worden. Jongeren worden bijvoorbeeld gedurende hun detentie doorgeplaatst. Het vergde veel energie om iedereen op tijd te bereiken.”

Iets meer dan de helft van de jongeren zei ‘ja’ tegen het aanbod. Olink: “Vooraf hadden we niet gedacht dat de acceptatiegraad zo hoog zou zijn. Het is natuurlijk een complexe doelgroep, die vaak langdurig in een JJI heeft gezeten en vaak de buik wel vol heeft van Justitie. En aan die groep gaan wij dan vrijwillige nazorg aanbieden. We hadden dus verwacht dat veel meer jongeren dit zouden weigeren. Het feit dat ruim de helft voldoende gemotiveerd is om de begeleiding te accepteren, is hoopgevend. Justitie gaat de motivatiefactoren onderzoeken van de jongeren die nu wél accepteren. Die kennis kunnen we gebruiken voor de jongeren die nu nog weigeren, maar straks na de invoering van verplichte nazorg alsnog begeleiding krijgen.” De wetswijziging met deze strekking treedt naar verwachting medio 2010 in werking.

Complexe doelgroep

Pij-ers vormen geen eenvoudige doelgroep. Circa vijftien procent

van de Pij-ers is bij het verlaten van de jeugdinrichting ouder dan achttien jaar en heeft dan veelal een flinke periode doorgebracht in de inrichting. Gevolg daarvan is ook dat de begeleiding niet meer door de jeugdreclassering, maar door de volwassenenreclassering wordt uitgevoerd. Olink: “Om dan grip te houden, dat is complex. Dat komt ook omdat we verschillende vormen van vrijwillige nazorg hanteren. Het grootste deel van de betrokken jongeren krijgt begeleiding vanuit de volwassenenreclassering, in samenwerking met de jeugdinrichting. Bij een klein deel wordt de behandeling op andere basis voortgezet, bijvoorbeeld via reguliere ambulante ondersteuning. Of de vrijwillige nazorg succesvol is, hangt af van de motivatie van de jongere. Wij kunnen niet meer doen dan onze aanpak goed afstemmen op elke jongere.”

Dakpanconstructie

“Die maatwerk aanpak bereiken we door een intensieve samenwerking tussen de volwassenenreclassering en de jeugdinrichting, vormgegeven in de zogenoemde dakpanconstructie. Olink licht toe: “Dat houdt in dat er geen abrupte overgang is tussen de begeleiding in de JJI en de begeleiding buiten. De verschillende begeleiders die bij de uitstroom zijn betrokken, trekken juist samen op. De reclassering komt al ruim vóór de uitstroom naar de inrichting en de individuele trajectbegeleider van de JJI gaat na de instroom mee naar buiten. Daarbij moeten we zorgen dat de reclassering met voldoende bagage ‘naar binnen’ gaat, om een relatie op te bouwen, de jongere te motiveren en af te stemmen met de begeleider vanuit de jeugdinrichting.” De vormgeving van de uitstroom moet bekend zijn. Het gaat dan om huisvesting, opleidingsmogelijkheden, werk, het

aanvragen van een uitkering en afspraken over verdere begeleiding. “Het kost veel tijd om dat goed te krijgen. Dit soort zaken moet echt goed op orde zijn. De dakpansgewijze samenwerkingsvorm, waarbij de taken van de betrokken deskundigen elkaar overlappen, is cruciaal voor een soepele overgang van de jongere van binnen naar buiten, voor het slagen van de nazorg en een stabiele resocialisatie.”

Verwachting

Wat is haar verwachting als de pilot wordt omgezet in verplichte nazorg? “Als we meer inzicht hebben in de motivatiefactoren bij de jongeren, denk ik dat er meer kans is op een succesvolle terugkeer in de samenleving. Dit zal uiteindelijk de recidive terugdringen. Het resultaat van het eerste pilotjaar is daar een voorbode van.”

Kiringe Olink: ‘Vooraf hadden we gedacht dat de acceptatiegraad niet zo hoog zou zijn’.

A portrait of Linda Dubbelman, a woman with short brown hair, wearing a colorful patterned jacket. She is smiling slightly and looking towards the camera. The background is a grey brick wall.

Linda Dubbelman is Jeugdofficier van Justitie bij het Parket Rotterdam en voorzitter van het Landelijk Overleg Jeugdofficiëren.

Kattenkwaad of overlast?

Zijn we bezig met het criminaliseren van kattenkwaad? Wordt steeds vaker procesverbaal opgemaakt voor flutdelicten, zoals diefstal of een vechtpartij op school? Moet de politie daar aan te pas komen of kan men het beter onderling oplossen? Signalen die uit de samenleving komen en ook een discussie die we voeren binnen het landelijk overleg van jeugdofficiëren.

Een aantal jaren geleden waren er zorgen over de veiligheid op scholen. Er kwamen steekpartijen voor, er was drugshandel. Scholen bleken meestal geen aangifte te doen van strafbare feiten, uit angst voor hun goede naam. Uit overleg tussen scholen, gemeenten, politie en OM volgden afspraken en een voorbeeld voor een convenant veilige school. Natuurlijk moet de school eerst zelf regels stellen en als het mis gaat hoeft niet direct de politie ingeschakeld te worden. Behalve bij forse strafbare feiten, dan is het wel zaak

om aangifte te doen en te zorgen dat er wordt ingegrepen om herhaling of erger te voorkomen.

Op papier is het mooi geregeld. De praktijk is weerbarstiger. Er wordt eerder aangifte gedaan. Soms door ouders die genoegdoening willen, terwijl de school wel degelijk had bemiddeld. Soms ook door de school, die vindt dat ze al genoeg maatschappelijke taken heeft.

De andere kant van het verhaal zien we ook. Kinderen van wie steeds spullen verdwijnen of die in elkaar geslagen worden, of zelfs langdurig afgeperst, terwijl het wordt afgedaan als pesten. Geef elkaar een hand en het is weer goed!?

Voor kleine delicten hoeft het strafrecht niet altijd ingezet te worden, bij ernstige zaken wel.

Bij de heftige discussie rond overlast in een aantal wijken riep de samenleving juist wel om stevig ingrijpen van politie en justitie.

De gevolgen voor de bewoners zijn ook ernstig, ze voelen zich onveilig in hun wijk. De strafbare feiten bestaan uit rondhangen in portieken, herrie maken, rotzooi op straat gooien, vernielingen. Eigenlijk alleen maar kleine delicten. Toch heb ik niemand horen beweren dat justitie hier niet tegen moet optreden. Integendeel. Het woord kattenkwaad werd hier niet gebruikt, er werd gesproken over straatterrorisme.

De inzet van het strafrecht volstaat ook hier niet. Net als op school, is er op straat toezicht nodig. Van ouders mag worden verwacht dat ze toezicht houden op hun eigen kinderen. Jongerenwerk wordt ingezet. En jongeren moeten vooral ook ruimte krijgen in woonwijken, zodat ze een plek hebben om de dingen te doen die zo belangrijk zijn als je jong bent: rondhangen, tegen een bal trappen en naar muziek luisteren. En af en toe een beetje kattenkwaad uithalen.

Colofon

De nieuwsbrief programma Aanpak jeugdcriminaliteit is een uitgave van het ministerie van Justitie. De nieuwsbrief verschijnt vier keer per jaar.

Uitgave

Programma Aanpak jeugdcriminaliteit
Postbus 20301, 2500 EH Den Haag
E-mail: jeugdcriminaliteit@minjus.nl
www.jeugdcriminaliteit.nl (ook voor aanmelden digitale nieuwsbrief)